

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національного університету «Чернігівська політехніка»
Мініної Оксани Валеріївни
на дисертаційну роботу Лесуна Сергія Миколайовича
на тему: «Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в
умовах становлення цифрової економіки»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
072 Фінанси, банківська справа та страхування**

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасний розвиток економіки України відбувається в умовах активної цифрової трансформації, посилення ролі цифрових технологій, інтелектуальних продуктів і цифрових сервісів у забезпеченні конкурентоспроможності національного господарства. За таких обставин підприємства ІТ-сфери набувають особливого значення, оскільки вони виступають важливими учасниками інноваційного розвитку, модернізації бізнес-процесів, формування експортного потенціалу та зміцнення фінансової стійкості економіки держави.

Водночас діяльність ІТ-підприємств супроводжується впливом численних викликів, пов'язаних із нестабільністю зовнішнього середовища, воєнними ризиками, загостренням конкуренції, ускладненням доступу до фінансових та інвестиційних ресурсів, зростанням кіберзагроз і необхідністю постійної адаптації до змін цифрового середовища. Це зумовлює потребу у формуванні дієвої системи фінансової безпеки, здатної забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, захист фінансових ресурсів і цифрових активів, а також своєчасне виявлення ризиків та загроз.

Актуальність обраної теми посилюється тим, що на фоні стрімкого розвитку цифрової економіки фінансова безпека ІТ-підприємств набуває особливого змісту, оскільки потребує врахування специфіки їх фінансово-економічної діяльності. Це визначає необхідність поглиблення теоретико-методичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери.

Отже, дисертаційна робота Лесуна Сергія Миколайовича на тему «Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах

становлення цифрової економіки» безперечно є актуальною, своєчасною та має важливе наукове і практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка», зокрема в межах тем: «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (державний реєстраційний номер 0123U104318), де автором обґрунтовано теоретичні положення щодо змісту й особливостей фінансової безпеки підприємств в умовах становлення цифрової економіки, та «Розвиток фінансової системи в умовах турбулентності та становлення цифрової економіки» (державний реєстраційний номер 0125U000298), у рамках якої автором поглиблено методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дає змогу зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими й достовірними. Дослідження має логічну побудову, відповідає поставленій меті та завданням, а його результати базуються на опрацюванні значного масиву наукових джерел, нормативно-правових актів, статистичних і аналітичних матеріалів, що характеризують розвиток цифрової економіки, ІТ-сфери та фінансової діяльності підприємств.

Дисертаційна робота є цілісним і завершеним науковим дослідженням, у якому послідовно розкрито теоретичні положення формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери, проведено аналіз сучасного стану їх розвитку та обґрунтовано практичні рекомендації щодо підвищення рівня фінансової безпеки ІТ-підприємств. Теоретичні узагальнення, аналітичні результати та прикладні положення роботи взаємопов'язані між собою і спрямовані на досягнення визначеної мети дослідження.

Методологічним базисом дисертації є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, а також системний підхід як методологічна основа

дослідження. У роботі використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, статистичного, порівняльного, коефіцієнтного та інтегрального аналізу, застосування яких дозволило автору обґрунтувати основні положення роботи, сформулювати відповідні висновки та рекомендації.

Структура і зміст дисертаційної роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота є цілісною, логічно побудованою та завершеною науковою працею, що містить усі необхідні структурні елементи: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Структура дисертації відповідає поставленій меті та завданням дослідження, забезпечує послідовне розкриття теми й дозволяє простежити логіку переходу від теоретичного обґрунтування проблеми до аналітичної оцінки та формування практичних рекомендацій.

У першому розділі дисертаційної роботи розкрито теоретичні положення формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Автором досліджено сутність фінансової безпеки та особливості її забезпечення в умовах становлення цифрової економіки, визначено концептуально-змістовні характеристики функціонування підприємств ІТ-сфери, а також обґрунтовано теоретичні засади формування системи їх фінансової безпеки.

У другому розділі дисертації досліджено сучасний стан фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Зокрема, проаналізовано тенденції розвитку підприємств ІТ-сфери України, проведено комплексну оцінку їх фінансового стану та розкрито методологічні засади оцінювання фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах цифрової економіки.

У третьому розділі дисертаційної роботи обґрунтовано концептуальні засади розвитку системи фінансової безпеки ІТ-підприємств. Автором проведено оцінку та надано характеристику загроз формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери, запропоновано механізм її забезпечення, а також визначено напрями державної та інституційної підтримки підвищення фінансової безпеки ІТ-підприємств в умовах цифрової економіки.

Виклад матеріалу дисертаційного дослідження є послідовним, науково обґрунтованим і достатньо аргументованим. Основні положення роботи логічно пов'язані між собою, а висновки відображають результати проведеного

дослідження. Дисертація оформлена відповідно до встановлених вимог і може розглядатися як завершене самостійне наукове дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів

У дисертаційній роботі викладено сукупність теоретико-методичних положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, які мають наукову новизну та свідчать про особистий внесок автора у розвиток наукових засад формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах становлення цифрової економіки.

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дисертаційної роботи, належать удосконалення методичного підходу до оцінювання фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери на основі інтегрального показника; розвиток концептуальних засад формування системи фінансової безпеки таких підприємств із використанням системного підходу; обґрунтування напрямів удосконалення державної підтримки на основі результатів економіко-статистичного аналізу; а також розвиток підходів до оцінювання впливу цифрової економіки на фінансову безпеку підприємств. Подальшого розвитку набули трактування категорії «фінансова безпека ІТ-підприємства», систематизація загроз фінансовій безпеці підприємств ІТ-сфери та наукові положення щодо впливу їх фінансової стабільності на фінансову безпеку галузі й національної економіки.

У сукупності наведені наукові результати є взаємопов'язаними, характеризуються належним рівнем наукової новизни, мають теоретичну та практичну цінність і свідчать про вагомий особистий внесок автора у розвиток теоретико-методичних положень та практичних підходів до забезпечення фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах цифрової економіки.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що сформульовані автором теоретико-методичні положення, висновки та науково-практичні рекомендації можуть бути використані у діяльності підприємств ІТ-сфери під час оцінювання рівня фінансової безпеки, виявлення ризиків і загроз, проведення фінансової діагностики та обґрунтування управлінських рішень.

Окремі результати дослідження впроваджено у практичну діяльність SendPulse Inc. (довідка №02-15/11 від 12.05.2026 р.), ФОП Базилевич В.М. (довідка №03/05-26 від 11.05.2026 р.) та ТОВ «Айті-Солюшнс» (довідка про впровадження результатів дослідження від 5.05.2026 р.). Крім того, положення дисертаційної роботи враховано в освітньому процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» при проведенні лекційних і практичних занять та розробці методичного забезпечення навчальних дисциплін «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Фінансове планування у бізнесі», «Фінансовий менеджмент» (довідка №202/08-835 від 12.05.2026 р.) та подальших наукових дослідженнях з проблематики фінансової безпеки підприємств в умовах цифрової економіки.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 15 наукових працях загальним обсягом 8,24 д.а., з яких 3,62 д.а. належить автору особисто. Серед них: 2 статті у періодичних наукових виданнях іншої держави, одне з яких індексується в наукометричній базі Web of Science; 6 статей у наукових фахових виданнях України; 7 публікацій апробаційного характеру.

Зміст опублікованих праць відповідає темі дисертаційного дослідження та достатньою мірою відображає його основні наукові положення, висновки і рекомендації. Автором дотримано вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами від 3.05.2024 р. №507), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, та апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу дисертаційної роботи Лесуна С.М. та опублікованих за її темою наукових праць не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертація містить результати власних досліджень

автора, а використані ідеї, положення, результати і тексти інших авторів супроводжуються належними посиланнями на відповідні джерела.

У роботі дотримано вимоги щодо коректного використання наукових джерел, посилання на них наведено у тексті та списку використаних джерел. Порухень норм законодавства про авторське право та ознак академічного плагіату не виявлено.

**Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви,
зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям
дискусії під час захисту дисертації**

1. На с. 227 автором відображено цифрові технології у складі механізму забезпечення фінансової безпеки (рис. 3.9). Проте, на наш погляд, доцільно було б більш чітко показати зв'язок між конкретними цифровими технологіями та етапами реалізації механізму (рис. 3.10).

2. У підрозділі 3.1 автором наведено SWOT-аналіз системи фінансової безпеки ІТ-підприємств, у якому блок зовнішніх загроз сформовано на основі результатів PEST-аналізу (табл. 3.1, с. 209). Водночас, на нашу думку, практична цінність проведеного аналізу могла б бути підвищена шляхом ранжування виявлених загроз за ймовірністю їх виникнення, масштабом фінансового впливу та рівнем їх керованості підприємством.

3. На рис. 3.11 (с. 240) автором запропоновано сценарний підхід до вибору заходів підвищення фінансової безпеки ІТ-підприємств. Водночас доцільно було б дещо чіткіше формалізувати критерії переходу від одного сценарію до іншого, зокрема через визначення орієнтовних порогових значень інтегрального показника фінансової безпеки або діапазонів його зміни.

4. На с. 163 (рис. 2.15) дисертантом представлено етапи комплексної оцінки рівня фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери та пропонується інтерпретація результатів на основі адаптованої шкали Харрінгтона. Проте у роботі недостатньо обґрунтовано, чому саме ця шкала є найбільш релевантною для специфіки ІТ-бізнесу, та як саме здійснювалась її адаптація.

5. У дисертаційній роботі питання використання банківських продуктів і кредитних інструментів для забезпечення фінансової стійкості підприємств ІТ-сфери висвітлено переважно в загальному контексті. Водночас, на нашу думку, дослідження могло б бути посилене більш детальним аналізом можливостей та

обмежень застосування таких інструментів з урахуванням специфіки активів, структури доходів і ризикового профілю ІТ-компаній.

Зазначені зауваження та рекомендації стосуються окремих аспектів дисертаційного дослідження, мають дискусійний характер і не применшують наукової цінності роботи, її теоретичного та практичного значення.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Лесуна Сергія Миколайовича на тему «Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах становлення цифрової економіки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному, методичному та прикладному рівнях.

Актуальність обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, наукова новизна, практичне значення отриманих результатів, а також повнота їх викладення в опублікованих працях свідчать про належний рівень наукової підготовки здобувача та цілісність проведеного дослідження. Одержані результати логічно впливають із поставленої мети та завдань, мають теоретичне і практичне значення для розвитку фінансової науки та вдосконалення підходів щодо формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами від 03.05.2024 р. №507).

З огляду на викладене, дисертаційна робота Лесуна Сергія Миколайовича заслуговує на позитивну оцінку, а її автор – на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

доцент кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
кандидат економічних наук, доцент

Оксана МІНІНА